

Плани практичних занять

Практичне заняття №1

Тема: Морфемний аналіз слів. Особливості проведення аналізу слів за будовою у початкових класах. Способи словотвору

План

1. Морфемна будова слова.
2. Основа і закінчення.
3. Аналіз слів за будовою у початкових класах.
4. Словотвір. Способи словотвору.
5. Основні поняття словотвору.
6. Морфологічні способи словотвору.
7. Неморфологічні способи словотвору.

Завдання 1. Виконайте морфемний аналіз повнозначних слів.

Після гучних міст, після кипучих і гримотливих різних сибірських "новостроек", після пароплавів, після швидких поїздів, трамваїв, автобусів Андрієві було трохи чудно - він їхав допотопним способом, таким візником, як ще їздили люди 20 років тому, і такою ж дорогою, яку знав з дитинства, - глибокі колії повні м'якого пороху, на вибоїнах стирчить із землі хмиз, деренчить по спицях, а в поросі ліниво пурхають горобці - "купаються". Андрій дивився на них і думав про своїх братів, про своє отаке гороб'яче дитинство, ні, про золотоголове дитинство - як вони ловили в'юнів штаньми та кошиками під цією Гребенюковою греблею, як гасали по левадах та по болоті, там, за їх оселею, в ситнягових шапках із ситняговими шаблями, бавлячись у запорожців; як утікали від батька, мов горобці, коли він приходив з роботи втомлений і суворий і, виломивши дубця після матиного звіту, мав карати злочинців і бешкетників за безліч нароблених шкод - за подерті штани, за порозбивані носи, за видавлену шибку, за гульки й біганину... А надто, як вони - малі Чумаченки - виступали залізною Чумаківською когортою у всіх хлоп'ячих війнах і побоевищах на оцій Сінній та на всіх інших площах та левадах їхнього міста.

(І. Багрянний)

Завдання 2. Виконайте морфемний аналіз слів:

Мовлення, пречудовий, шкільний, виховання, ритмічний, письменство, вихованець, прабатьки, столовий, випускники, шістдесятма, гіллястий, український, приморський, дрібненький, сходинки, хатиночка, повернувшись, чорновиддя, переадресувати, домальовувати, заборона, приїжджати, переходити, життєствердний, зелень, перечитування, позавчора, біганина, рожевий, найвище, невблаганний, восьмикілометровий, профком, новонароджений.

Завдання 3. Розшифруйте подані аббревіатури, визначіть граматичний рід кожної з них, визначте спосіб словотвору

Львів'янка, відділення, ДНЗ, ліричний, ВР, ЛНУ, ВАК, Черкащина, журнал «Дніпро», пробудження, УНІАН, журфак, голубонька, східноукраїнський, ВНЗ,

сніговий, ДАК, переписування, перепис, ЗМІ, перечитати, США, береговий, НАН України, Мін'юст, смаження, городина, перенасичення, величенький, вихованець, перписати, звукозапис, райво, студком, міськвиконком, інфак, дит'ясла, спецпроект,

Завдання 4. Прочитайте текст. Випишіть слова, утворені неморфологічними способами словотвору.

Пахне огірками, старим неретом волока, хлібом, батьком і косарями, пахне болотом і травами, десь гукають, і... зразу чую, деркачі й перепілки. Чумацький віз тихо рипить піді мною, а в синім небі Чумацький Шлях показує дорогу. Дивлюсь я на моє небо і повертаю з возом і косарями праворуч і ліворуч, і зоряний всесвіт повертає разом з нами, і я непомітно лину в сон, щасливий. Прокидаюсь на березі Десни під дубом. Сонце високо, косарі далеко, коси дзвенять, коні пасуться. Пахне в'ялою травою, квітами. А на Десні краса! Лози, висип, кручі, ліс - все блищить і сяє на сонці. Стрибаю з кручі в пісок до Десни, миюся, п'ю воду. Вода, ласкава, солодка. П'ю ще раз, убрівши по коліна і витягнувши шию, як лошак, потім стрибаю на кручу і гайда по сінокоосу. І вже я не ходжу, а тільки літаю, ледве торкаючись лугу. Вбігаю в ліс - гриби. У лози - ожина. В кущі - горіхи. В озері воду скаламучу - риба.

(О. Довженко)

Завдання 5. Прочитайте текст. Випишіть слова, утворені морфологічними способами словотвору.

Наступної неділі хлопчик прийшов до оповідача, той привітався до нього, а юний маляр хотів поцілувати йому руку. Оповідач не дозволив, і тоді його гість зніжковів і втік. За тиждень оповідач знайшов свого нового знайомого в Літньому саду, де хлопець малював з природи. Вони поспілкувалися за чаєм, і оповідач знову запросив хлопця до себе в гості. Той незабаром прийшов. Розповів, що його хазяїн — людина скупа і сувора. Хлопець показав свої роботи, і оповідач зацікавився ними. Потім він запросив свого гостя пообідати з ним, а після обіду запропонував прогулятися або почитати книгу. Юний художник обрав читання. Невдовзі оповідач заснув, а коли прокинувся, то був приємно вражений тим, що гість добре прибрав у його майстерні, а сам сидів і малював. Потім пішли пити чай в трактир, де хлопець розповів історію свого життя. Ця історія вразила оповідача, бо він дізнався, що його співрозмовник — кріпак.

(Т. Шевченко)

Завдання 6. Виконайте словотвірний аналіз слів.

Примушувати, прихід, велич, запис, наймиліший, розмах, життєдайний, трав'янистий.

Практичне заняття №2

Тема: Лексико-граматичні категорії іменника.

План

1. Лексико-граматичні групи іменників.
2. Іменники – власні й загальні назви.
3. Назви істот і неістот.
4. Іменники з конкретним і абстрактним значенням.

5. Збірні іменники.

6. Іменники з речовинним значенням.

Завдання 1. Прочитайте текст. Випишіть окремо іменники власні і загальні назви, істот і неістот, охарактеризуйте їх за семантикою.

Тепер тільки Оришка розібрала своє лихо. Образа, гора тяжкої образи дочки, людські поговори та сміхи, - все разом піднялось у голові матері, налягало їй на старе серце важким жалем... Вона глянула ще раз на Мотрю, поступилася назад, простогнала, сіла мовчки на піл, узявшись холодними руками за крайню дошку, щоб не впасти. Старе тіло тремтіло, колихалося, стара голова не здержувалась на в'язах - хилилася на груди. Оришка болісно піднімала її і тяжко стогнала... Мотря не переставала плакати" гіркий її плач, стогнання матері зливалися вкупу, носилися по хаті, слалися по білих стінах. І темніли вони для дочки й для матері; здавалася темною хата, й світ, що вривався у вікна, чорнів у віччю в них... І стояла в темноті тій ще темніша доля їх - чорна, темна, страшна, з худим, з'їденим нуждою лицем, з злими од голоду очима... Таке лихо скоїлось перед обідом. Страва давно стояла у печі: ще як у волость ішла Мотря, то засунула, щоб упрівала. Тепер ніхто й не згадав про неї. Горі без страви нагодувало обох. Ніхто з них не кидався до печі. Обидві навіть забули про обід.

(П. Мирний)

Завдання 2. Прочитайте текст. До якого стилю він належить? Випишіть з тексту власні і загальні назви. Прокоментуйте правила написання власних назв.

Софія Київська

У центрі Києва, на площі Богдана Хмельницького, понад дев'ять століть височить пам'ятка давньоруського мистецтва – славетний Софійський собор.

Софія Київська - чудове творіння народного генія, свідок високої культури і героїчного минулого. Важко уявити, скільки подій відбувалося у цих стінах, скільки людей побувало під її склепінням зі своїми radoщами, сподіванками і горем. Собор був свідком блискучих злетів і поразок, гіркоти міжкнязівських уособиць. Його мозаїчну підлогу топтали копита монгольських коней, а жадібні руки загарбників тяглися до блискучих золотих прикрас. Так багато могли б розповісти ці давні стіни! Та як змусити їх розкрити свої таємниці?

Тепер Софія – музей. На її місці, за словами літописця, було колись поле поза містом. Ярослав Мудрий звів цей собор на честь перемоги над кочовими племенами – печенігами. Тоді місто розширилось, його оточили потужними земляними валами. Урочистим в'їздом до нього були Золоті ворота, споруджені у вигляді башти з надбрамною церквою Благовіщення.

Перед тим, як входив до головного храму Стародавньої Русі, відкривалася величезна, з золотими переливами мозаїчна композиція головного вівтаря з шестиметровою фігурою Марії-Оранти («тієї, що молиться») у центрі. Для середньовічного киянина вона була захисницею міста, держави, його особистого щастя і майна.

На південній, північній, західній стінах на ктиторській фресці був зображений Ярослав Мудрий із сім'єю, що як засновник підносить модель храму Ісусу Христу. Збереглися лише фрагменти фрески. Слава про Софію поширилась далеко за межами Русі.

Завдання 3. Прочитайте текст. Випишіть іменники, поділивши на лексико-семантичні категорії (конкретний/абстрактний, збірний/одиничний, істота/неістота).

По розкішних алеях Братського монастиря, густо обсаджених усяким деревом, гуляли студенти з усіх кінців широкого Російського царства. Тут можна було побачити типи півночі з жовто-русявим волоссям на голові; можна було побачити широкі шиї й сірі очі великорусів, рум'яні лиця українців, навіть орлині очі й носи грузинів, греків, сербів і болгар, що приїжджають вчиться до Києва. Після екзаменів усі студенти були веселі, всі весело розмовляли, знайомились, жартували. Довгі й густі алеї в монастирі аж гули од голосної розмови. Студенти з України й Білорусії були цивілізованіші, делікатніші. Вони стояли далеко вище од інших, навіть розвиттям розуму, і виглядали паничками й європейцями між грубими великорусами. Всі студенти говорили московським язиком, і рідко траплялося почути співучу, м'яку розмову українську. Серед самого монастиря стояла велика гарна Богоявленська церква. На полуденній стіні церкви була залізна дошка з написом над могилою гетьмана Конашевича-Сагайдачного. Самий монастир з академією стояв на Мазепиному дворі. І, неважаючи на те, в академії Петра Могили, св. Димитрія Туптала й інших не було й духу, й сліду тих давніх діячів України, тих Сагайдачних, Могил... В Братському монастирі, в давній славній академії панував чужий великоруський дух, чужа наука, чужий язик, навіть чужі люди... Все давнє українське лежало десь глибоко під землею, рядом з могилою Сагайдачного, а над землею роєм вилися попід деревом чужі люди з чужої далекої сторони, з чужою мовою, з чужим духом, нагнані бог зна звідкіль, щоб загнати ще глибше в землю нашу старовину і новину і поховати її навіки. По розкішних алеях Братського монастиря, густо обсаджених усяким деревом, гуляли студенти з усіх кінців широкого Російського царства. Тут можна було побачити типи півночі з жовто-русявим волоссям на голові; можна було побачити широкі шиї й сірі очі великорусів, рум'яні лиця українців, навіть орлині очі й носи грузинів, греків, сербів і болгар, що приїжджають вчиться до Києва. Після екзаменів усі студенти були веселі, всі весело розмовляли, знайомились, жартували. Довгі й густі алеї в монастирі аж гули од голосної розмови. Студенти з України й Білорусії були цивілізованіші, делікатніші. Вони стояли далеко вище од інших, навіть розвиттям розуму, і виглядали паничками й європейцями між грубими великорусами. Всі студенти говорили московським язиком, і рідко траплялося почути співучу, м'яку розмову українську. Серед самого монастиря стояла велика гарна Богоявленська церква. На полуденній стіні церкви була залізна дошка з написом над могилою гетьмана Конашевича-Сагайдачного. Самий монастир з академією стояв на Мазепиному дворі. І, неважаючи на те, в академії Петра Могили, св. Димитрія Туптала й інших не було й духу, й сліду тих давніх діячів України, тих Сагайдачних, Могил... В Братському монастирі, в давній славній академії панував чужий великоруський дух, чужа наука, чужий язик, навіть чужі люди... Все давнє українське лежало десь глибоко під землею, рядом з могилою Сагайдачного, а над землею роєм вилися попід деревом чужі люди з чужої далекої сторони, з чужою мовою, з чужим духом, нагнані бог зна звідкіль, щоб загнати ще глибше в землю нашу старовину і новину і поховати її навіки.

Практичне заняття №3

Тема: Система відмін іменників. Правопис відмінкових закінчень.

План

1. Поділ іменників на відміни.
2. Іменники поза відмінами.
3. Поділ іменників на групи.
4. Відмінювання іменників.
5. Невідмінювані іменники та аббревіатури.

Завдання 1. Перепишіть текст, підкресліть іменники, визначте їх відмінкові форми.

От же вони вже й під Хмарищем. А те Хмарище було окрите гаями, справді наче хмарами. Кругом обняла його річка з зеленими плавами, лозами й очеретами. Через річку йшла до воріт гребелька. А ворота в Череваня не прості, а державські. Замість ушул — рублена башта під гонтовим щитом, і під башту вже дубові ворота, густо од верху до низу цвяховані. Бувало тоді, у ту старовину, таке, що і вдень і вночі сподівайсь лихого гостя — татарина або ляха. Так над ворітьми у башті було й віконце, щоб роздивитись перше, чи впускати гостя до господи, чи ні. Над щитом — гостроверхий гребінь із дубових паль, а округ хутора — годящий вал. Підїхавши гості під браму, почали грюкати шаблею в цвяхи. По гаю пішла луна, а в хуторі не озивавсь ніхто; да вже нескоро хтось за ворітьми почав кашляти, і стало чути, як щось або старе, або недуже береться в башті по сходах до віконця, лізе да й гуторить само з собою.

— Враг його,— каже,— знає, який тепер люд настав! Приїде казна-що, казна-звідки та й грюкотить, як воріт не розламле. А якби років п'ятнадцять або двадцять назад, так усяке сиділо по Україні тихо та смирно, наче бджола в зимовнику. Ге, то-то бо!.. Якби вражі ляхи, собі на лихо, не потривожили козацького рою, то й досі б, може, так би сиділи. Погано було за ляхів, та вже ж і наші гуляють не в свою голову! Ох, боже правий, боже правий!

(П. Куліш)

Завдання 2. Запишіть подані іменники, поділяючи їх на групи відповідно до типів відмінювання: іменників 1,2,3,4, множинні іменники, іменники прикметникового походження, невідмінювані іменники. Іменники 1,2 відміни поділити на тверду, м'яку, мішану групи; назвати ознаки поділу. Обґрунтувати виконання.

Трудівник, трудящий, дитсадок, дрова, зозуля, Валя, біль, селезень, парубійко, УПА, сіножать, мито, суцвіття, листя, АТС, побігеньки, сукня, песик, писар, обценьки, парубота, ведмежа, ведмежатко, коліща, Сибір, благодать, баштанні, марення, видовище, кваша, цитрусові, узвар, пані, пан, Ковальчук (Петро, Валентина), каченя, Ведмеденко (Лариса), панянка, суфле, філе, прийдешне, родинність, сито, соло, Гаїті, колосся, лосось, Памір, тюль, леді.

Завдання 3. Прочитайте текст. Напишіть переказ, вживаючи якнайбільше іменників. Доповніть переказ власними роздумами про роль слова у стосунках між людьми, зокрема між близькими і рідними. Проілюструйте викладені думки прикладами із життя.

Нехай слова будуть добрими

Нічого так не знищує людину, не раниць її душу, як безжалісне слово. Тим часом сьогодні, на вершині цивілізації, люди так і не усвідомили простої істини - словом треба вміти користуватися не менш обережно, ніж гострим мечем чи атомною зброєю. Інакше рівень згубної негативної словесної радіації навколо кожного буде непосильним для подолання.

Подібні міркування часто заповнюють мої думки, коли в публічних місцях на слух потрапляють уривки доволі неделікатних розмов двох закоханих, матері з дитиною. Особливе занепокоєння викликає зневажливе ставлення молоді до людей похилого віку. Іноді достатньо сприйняти тільки «тон», щоб оцінити «войовничий» стиль людських стосунків, а ще гірше - нехтування гідністю співрозмовника. Загальновідомо, що людина дуже швидко й чітко реагує на найслабший відтінок інтонації звернених до неї звуків: одні й ті самі слова можуть стати святом для душі, а можуть завдати їй жорстокої рани. Багато хто з нас намагається стерти з пам'яті довгий список забарвлених отрутою слів, які колись, може мимохіть, були сказані на нашу адресу.

Негативні слова, що забарвлюють наш всесвіт, роблять його ворожим до кожного, надають йому непривабливих відтінків. Найгірше те, що подібні вислови й інтонації нерідко притаманні звичайній, зовсім не конфліктній розмові. Найчастіше це просто усталена манера нетактовно спілкуватися в сім'ї, але ця звичка формує характер родинних стосунків. Діти, на яких постійно гримали дорослі, не спроможні зрозуміти, чому не можна підвищувати голос на дідуся чи бабусю, на батьків і сусідів.

Руйнівною є й звичка багатьох людей «різати правду в очі». Існує багато речей, про які краще ніколи не згадувати. Хоча б для того, щоб не псувати своїм ближнім настрої. Проте так важко буває втриматися! Є чимало людей, у яких різкі, зневажливі слова завжди напоготові. Може, тому що вони вражені особливою сліпотою - бачать навколо тільки негатив, а гарне відчутти не можуть.

Багато людей переконані в тому, що кожному фізіологічно необхідно періодично позбавлятися негативної енергії. Відомо, наприклад, що японці в певних місцях великих офісів встановлюють манекен президента фірми, який є своєрідним громовідводом. До нього кожен службовець може підійти й сказати все, що він думає про президента, а за певних обставин - навіть його відлупцювати. Начебто стає легше.

На жаль, на місце таких манекенів потрапляють близькі нам люди. Для мене сама згадка про моменти, коли не вистачило сил утриматися від неприємних слів, викликає почуття сорому. Після хвилин конфронтації заспокоює той факт, що не все те чорне і гірке, що думалося у хвилини емоційного напруження, було озвучено, виплеснуто в обличчя дорогої людини. Багато років по тому здається, що якби повернути час, то слова були б зовсім іншими.

Тож завжди пам'ятаймо мудрий вислів Федора Достоєвсько-го: «Мовчати - благородно, безпечно і красиво». А слова наші нехай будуть тільки добрими.

(За К. Гудзик)

Завдання 4. Прочитайте текст, випишіть іменники, визначте закінчення кожного з них, тип відмінювання, синтаксичну функцію.

Був він син паволоцького попа, по прізвищу Чепурного, учився в Київській

братській школі, і вже сай вийшов був на попи. Як же піднялись козаки з гетцу маном Остряницею, то і він устряв до козацького війська; бо гарячий був чоловік Шрам і не всидів би у своїй парафії, чуючи, як ілється рідна йому кров за безбожний глум польських консистентів, і урядників над українцями, за наругу католиків і унітів над греко-руською вірою. Тоді-бо дійшло безладде в Польщі до того, що робив усякий староста, усякий ротмістр, усякий значний чоловік, що йому в божевільну голову прийде, а найбільш із народом неоружним, з міщанами і хліборобами, которі не мали жодного способу супротив його стати. Почали жовніри, консистуючи в городах і селах, беззаконні окорми і напитки од людей вимагати, жінок та дівчат козачих, міщанських і посполитих безчестити і мордовати, людей серед зими по ломках льодових у плуг запрягати, а жидам приказували їх бичувати й поганяти, щоб, на один сміх і наругу, лід плугом орали й рисовали. А тим часом католицькі пани з нашими перевертнями усилювались унію на Україні прищепити і не в одну церкву попом уніта, на огиду людям, поставили; віру благочестиву мужицькою вірою називали, а оддаючи жидам у оренду села, не раз із селами й церкви їм на одкуп оддавали. І нікому було на такі наруги жаловатись, бо й самого короля сенатори, папи да єпископи у руках держали. Городова та ж козацька старшина за коронного гетьмана, за старост, за державців і їх намісників і орандарів руку тягнула, а між себе ділилась козацькою платою — по тридцяти золотих на всякого реєстрового од короля і Речі Посполитої. То й реєстровим чи городовим козакам було тісно. Багато з них до підданства старостам і державцям приневолено; которі ж остались реєстровими козаками, ті робили в своєї старшини всяку роботу по дворах. Шість тисяч тільки їх оставлено в реєстрі, да й ті, бувши в великій неволі в старшини, тягли, хотя й нехотя, за ляхів руку і тільки вже при Хмельницькому одностайне за Україну повстали. Так як би їм земляки у своїй тісноті й нуждах жаловались?.. Жаловались миряне і попи благочестивії тільки далеким своїм землякам — козакам запорозьким, которі, живучи в диких степах, за порогами, старшину свою самі з себе вибирали і гетьману коронному узяти себе за шию не давали. От і виходили з Запорожжя один за одним гетьмани козацькіі: Тарас Трясило, Павлюк, Остряниця — з мечем і пожежею супротив ворогів рідного краю.

(П. Куліш)

Завдання 5. Прочитайте текст, выпишіть іменники, виконайте їх повний морфологічний аналіз.

Недалеко от Богуслава, коло Росі, в довгому покрученому яру розкинулось село Семигори. Яр в'ється гадюкою між крутими горами, між зеленими терасами; од яру на всі боки розбіглись, неначе гілки дерева, глибокі рукави й поховались десь далеко в густих лісах. На дні довгого яру блищать рядками ставочки в очеретах, в осоці, зеленіють левади. Греблі обсажені столітніми вербами. В глибокому яру ніби в'ється оксамитовий зелений пояс, на котрому блищать ніби вправлені в зелену оправу прикраси з срібла. Два рядки білих хат попід горами біліють, неначе два рядки перлів на зеленому поясі. Коло хат зеленіють густі старі садки.

На високих гривах гір кругом яру зелене старий ліс, як зелене море, вкрите хвилями. Глянеш з високої гори на той ліс, і здається, ніби на гори впала оксамитова зелена тканка, гарно побгалась складками, позападала в вузькі долини тисячами оборок та жмутів. В гарячий ясний літній день ліс на горах сяє, а в долинах чорніє.

Над долинами стоїть сизий легкий туман. Ті долини здалека ніби дишуть тобі в лице холодком, лісовою вогкістю, манять до себе в тінь густого старого лісу.

(І. Нечуй-Левицький)

Морфологічний аналіз іменника:

1. Словоформа у реченні;
2. Початкова форма слова;
3. Лексичне значення (власна/загальна назва, істота/неістота, конкретне/абстрактне, збірне, речовинне);
4. Граматичні ознаки (рід, число, відмінок, відміна, група);
5. Спосіб творення;
6. Особливості правопису;
7. Синтаксична роль у реченні.

Практичне заняття №4

Тема: Художньо-естетичне навантаження прикметників.

План

1. Розряди прикметників за значенням.
2. Ступені порівняння якісних прикметників та їх творення.
3. Творення відносних та присвійних прикметників.
4. Повні і короткі прикметники.
5. Відмінювання прикметників.

Завдання 1. Перепишіть текст, підкресліть прикметники з іменниками, якими вони пов'язані.

Андрій Маркевич, старший учитель в школі,— рудий кремезний паруб'яга. Обличчя — червоне, в ластовиннях; у синіх очах, як скеля з-під води, виблискує криця. Ходить у свиті в бобриковій, а штани носить на випуск. На голові — кашкет із оксамитовим околишем, арматурка, кокарда. Здіймає він з голови того кашкета обережно, як архирей митру, і раз у раз здуває порох.

Людина занадто практична, ретельно акуратна, хитренька, до всього допитливий. Не припав він мені спершу до душі. Думав: певне, вертій на зразок сільських юристів. До мене він теж поставився зразу, віри не доймаючи: репутація неспокоїного учителя, що про неї якимось він уже довідався, викликала у його рішучу собі догану.

(С. Васильченко)

Завдання 2. Перепишіть текст, виписіть прикметники з іменниками, якими вони пов'язані. Визначте розряд прикметників.

От стеляться розложисті, як скатерть, зелені левади. Густа, як руно, трава й дрібненька, тонісінька осока доходить до самої води. Подекуди по жовто-зеленій скатерті розкидані темно-зелені кущі верболозу, то кругленькі, наче м'ячики, то гостроверхі, неначе топольки. Між м'якими зеленими, ніби оксамитовими, берегами в'ється гадюкою Раставиця, неначе передражняє здорові річки, як часом маленькі діти передражняють старших. А там далі вона повилась між високими вербами та лозами, що обступили її стіною з обох боків. От верби одступились од берега і розсипались купами на зеленій траві. Скрізь по обидва боки Раставиці на покаті стеляться чудові городи, жовтіють тисячі соняшників, що ніби поспинались та

заглядають поверх бадилля кукурудзи на річку; там далі набігли над річку високі коноплі і залили берег своїм гострим важким духом. В одному місці розрослись чималі вишники, а далі од берега, коло самих хат, ростуть дикі груші та яблуні, розкидавши своє широке гілля понад соняшниками; а ондечки серед одного города вгніздилась прездорова, стара, широка та гілляста дика груша, розклала своє гілля трохи не при землі на буряки та картоплю. Соняшники заплутались своїми жовтими головами в гіллі.

(І. Нечуй-Левицький)

Завдання 3. Від поданих прикметників утворіть, якщо можливо, вищий і найвищий ступені порівняння.

Професійний, радий, фаховий, рідний, тихий, здоровий, бадьорий, цілющий, красивий, рідкісний, педагогічний, низький, темнуватий, волошковий, білосніжний, рожевий, відважний, довжелезний, прегарний, тонкий, ультрамодний, високий, сизуватий, величезний, жорстокий, синьо-жовтий, прегіркий, німий, мертвий, фіолетовий, старий, шоколадний.

Завдання 4. Від поданих іменників утворіть присвійні прикметники чоловічого та жіночого роду. Утворіть присвійні прикметники від імен ваших рідних, знайомих і запишіть їх у називному відмінку.

Марія, вихователь, Леся, педагог, листоноша, сусід, вчитель, мати, донька, змія, подруга, сова, зозуля, Ася, ведмідь, Іванко, Олег, Михась, пастушка, Олень, Мелашка, коза, Яромир, сторож, гість, сваха, вівця, лис, Сергійко, Ілля, попелюшка, Андрій, Ілля, матуся, Людмила, Наталя, Наталія, Марина, Марися, Дарина, Одарка, Роман, Каміла, Назарій, Єремія, Раїса, Іван, Данило, Еміль, Назар, Андрій, Григійр, Остап.

Завдання 5. Прочитайте текст, выпишіть прикметники, виконайте повний морфологічний аналіз.

Дашкович був чистий черкасець: високий, рівний, з дужими плечима, з козацькими грудьми, з розкішним темним волоссям на голові. В його було лице повне з високим і широким одслоненим чолом. Брови лежали низько й рівно над карими ясними, чималими очима. Чималі рум'яні губи були складені щільно і навіть трохи сердито. Його погляд, виявляючий розум і тям, був твердий, спокійний. Рідко траплялось бачити таке лице, де одразу можна було б примітити думи, й розум, і завзятість. Та не було тоді ні навкруги його, ні в його самого матеріалу для правдивої, широкої думи та широкого погляду, його рушення, його хода - все було поважне. Він ступав кожною ногою, ніби думаючи, як треба ступити, все ходив задумавшись. А як було сяде чи стане, згорнувши руки і спокійно дивлячись, його постава була така картинна, хоч малюй па полотні.

Найуподобніша йому наука була філософія. Він сам вивчив німецьку мову, і на його столі купою лежали німецькі філософські книжки, тоді як його товариш Воздвиженський день і ніч сидів над грецьким язиком і, по старій традиції, вчив теологію. Тоді ще студенти були вірні духові академії.

(І. Нечуй-Левицький)

Схема морфологічного аналізу прикметника:

1. Словоформа у реченні;
2. Початкова форма слова;
3. Розряд за значенням (якісний, відносний, присвійний);
4. Ступінь порівняння (для якісних прикметників);
5. Форма прикметника (повна/коротка);
6. Тип відмінювання (тверда/м'яка група);
7. Граматичні ознаки (рід, число, відмінок);
8. Спосіб творення;
9. Особливості правопису;
10. Синтаксична роль у реченні.

Практичне заняття №5

Тема: Вимоги до складання діалогів, різних за комунікативною метою.

План

1. Основні правила ведення діалогу.
2. Пунктуаційне оформлення діалогу.
3. Особливості розвитку діалогічного мовлення молодших школярів.

Завдання 1. Прочитайте текст, проаналізуйте наведені діалоги. Поясніть пунктограми.

Сьогодні так пильно мати зачісує Оленку, збираючися піти з нею в церкву; стояти поруч і випроситися з провини. І якраз лихо! — причіпкові повели чоловіка і невідомо що буде. І також: Оленка збивається. Як важко вмовляти, при чужому настроюванні з насмішкою.

Згодиться; чого ж на майдані стояти?

— Оленко, дражнитимуть, що в церкву пішла, то промовч! Їхнє зло щезне, а правда — ніколи.

— Де буде?

— З людьми, що живуть скрізь. А повмирають, буде з ними на небі.

— А ми — де?

— Коли достойні, з ними.

— Як там живуть?

Дарія Олександрівна подумала: ось як твоя душа — безвинна і всім прощає, люблячи. Так живуть.

— Того не знаю, але — щасливі.

— Де?

— Оленко, все питаєш, а я не знаю.

— Мабуть, високо! — як птахи. Де дінуться від дощу?

— Це над дощем і зірками.

— А що їсти?

— Нічого не треба.

— І хліба?

— І хліба теж — ні.

Оленка дивиться в вікно, думаючи.

— Я вже знаю! — так, як сонце: ні об що не тримається і ходить.

Знов роздумує, поглядаючи на світило за шибкою.

— Не розлучаться?

- Хто?
- Всі — родичі.
- Як любитимуться, то — ні: разом будуть; і коли не розділяться самі, перед брамою.
- Де?
- Невидима і коло всіх. Як церква.

(В. Барка)

Завдання 2. Складіть казку чи байку, герої якої часто ведуть діалоги між собою. Спробуйте індивідуалізувати мовлення кожного персонажа.

Завдання 3. Напишіть діалог-роздум на питання: які якості особистості, на вашу думку, роблять сучасну людину майстром своєї справи. Орієнтовний план: що ви включаєте в поняття «майстер своєї справи»(творче ставлення до праці, високу культуру стосунків з колективом, цілеспрямованість у досягненні поставлених завдань, енергійність і внутрішню дисциплінованість, високий рівень професійної майстерності, потребу у безперервному вдосконаленні, підвищення морального, культурного рівня тощо)?

Завдання 4. Змоделюйте бесіду, яка відбувається між керівником установи та особою, яка влаштовується на роботу. Від чого залежить ефективність бесід такого типу?

Завдання 5. Виправте помилки, допущені під час телефонної розмови.

- Альо! А хто то?
- А хто вам потрібно?
- А то хто? Мені треба завідувачу директоршу, я забула, як вона називається.
- А хто то дзвонить?
- Та то Валя з Трускавця.
- А хто ви така? Що вам треба?
- Та я дзвоню по оголошенню по роботі в школу.
- Директорки нема. Вона немає часу з вами розмовляти.

Завдання 6. Усно складіть діалог між незнайомими людьми на вулиці. Які формули ввічливості можна використати у цій ситуації?

Завдання 7. Запишіть етикетні формули вітання, якими ви могли б скористатись під час зустрічі з викладачем, однокурсником, зі старшою за віком людиною, з учнем.

Практичне заняття №6

Тема: Формування комунікативної компетентності студентів шляхом удосконалення навичок епістолярного стилю.

План

1. Сфера використання епістолярного стилю.
2. Жанри реалізації епістолярного стилю.
3. Ознаки та мовні засоби епістолярного стилю.
4. Види листів та особливості їх написання.

5. Етика професійного листування.

Завдання 1. Прочитайте лист. Проаналізуйте мовні особливості тексту.

До О. Я. Кониського (уривок)

18 серпня [1878] в Києві

Високоповажний Добродію!

Лист Ваш одібрав я уже давненько і посилаю Вам за його свою щирю дяку.

Передусім не втерплю, щоб не виказати кілька думок про Ваші заходи. І хрестоматія Ваша, і періодичний альманах, на мою думку, стали б у великій пригоді народній справі. Хрестоматія дала б кожному спосіб дознатись, як почалась як повелась і до чого дійшла наша злиденна література, а альманахи дали б природний вихід сьогочасним літературним силам...

Велика Вам шаноба, добродію, що Ви взялися до видання альманахів. Коли захід Ваш прийде до skutku, то він добре підштовхне зріст нашої літератури. До сього часу працювали більш галичани, але клопоти практичного життя зіпхнули їх перевалено на дорогу науки та публіцистики. Література поетична, мистецьке повістярство у них не розвивається. Сю прогалину заступила б російська Україна. У нас наукові твори на народній мові навряд чи скоро розведуться, та й практичного ходу їм не дають, але повістярство, природно, розведеться до ладу і мало б добрий хід. Адже розхпали вже наші читаки з усіх книгарень і Марка Вовчка, і Стороженка, і навіть давнього Квітку — нігде й книжки не добудеш.

Ото знак, що на Україні є добра хіть до читання повістярів...

Коли увірвете гулящу годину, то зробіть таку ласку: напишіть мені, чи правда, буцім заборонено не тільки пропуск у Росію заграничних українських видань, але й видання у Росії усього, що писано по-українському?

Прихильний до Вас В. Мова

Завдання 2. Створіть короткий словничок типових мовних зворотів, уживаних у листах.

Завдання 3.

Складіть тексти листів:

- Лист-вітання з нагоди 50-річчя;
- Лист – вітання з річницею начального закладу;
- Лист – повідомлення про отримання потрібної інформації;
- Лист - прохання про допомогу в оздоровленні дітей – сиріт у літній період.
- Лист – подяка про надання фінансової підтримки обдарованим студентам.
- Лист – нагадування про заборгованість за навчання.

Завдання 4.

Проаналізуйте тексти поданих листів: вкажіть на стилістичну особливість кожного з них, лексичну відмінність, синтаксичні особливості.

Лист-запрошення

Шановний Миколо Петровичу!

Будемо раді бачити Вас 11 травня 2011 року у Львівському Національному Академічному театрі опери та балету ім Соломії Крушельницької на урочистій

академії з нагоди 350-річчя Львівського національного університету імені Івана Франка. Запрошення дійсне на 2 особи.

Оргкомітет.

Рекомендаційний лист

Вельмишановний Ігорю Ростиславовичу !

Знаю, що Ви саме комплектуєте школу-гімназію з поглибленим вивченням іноземних мов. Хочу порекомендувати Вам звернути увагу на Корнієнко Аллу Василівну. Знаю її ще зі студентських років, коли вона блискуче захистила дипломну роботу на тему «Зняття труднощів аудіювання як складова формування іншомовної комунікативної компетенції в учнів середньої школи». Згодом Алла Василівна працювала під моїм керівництвом при укладанні програми з загального розмовного курсу англійської мови і зарекомендувала себе старанним і наполегливим працівником.

Як дослідник п. Алла характеризується творчим нестандартним мисленням, прагненням до пошуків нових шляхів реалізації задуманого, гідною поваги. Останнім часом її професійні інтереси все більше схилялися до кола проблем, пов'язаних з особливостями методики викладання англійської мови у середній загальноосвітній школі. Саме тому спільна діяльність може дати дуже добрі результати для вас обох.

Гадаю, що, прийнявши п. Аллу на посаду вчителя англійської мови, Ви зробите оптимальний вибір, найбільш корисний як для Вашої справи, так і для майбутньої гімназії.

З щирою повагою до Вас Максимчук Володимир Іванович.

(підпис)

Лист-претензія

Шановні _____ !

Дякуємо вам за надіслану першу партію дитячих іграшок, які ми замовили. Однак, на жаль, ми не можемо висловити свого захоплення, оскільки їх зовнішнє оформлення (і особливо упаковка) могли би бути значно кращими.

Змушені звернути вашу увагу на незадовільну якість коробок: вони виготовлені з картону дуже низької якості, занадто великі, незграбні, непривабливих тонів і зовсім не мають вигляду дитячого подарунка.

Отже, просимо вас замінити упаковки й надалі чіткіше дотримуватись всіх пунктів нашої угоди та виконувати замовлення на належному рівні.

З повагою завідувач ДНЗ» Калинонька»

(підпис)

Практичне заняття №7

Тема: Особливості відмінювання та комунікативного навантаження числівників. Займенник.

План

1. Основні правила відмінювання числівників різних розрядів.
2. Синтаксичні зв'язки кількісних числівників.

3. Сполучення числівників з іменниками
4. Числові іменники і лічильні слова.
5. Особливості використання числівників у професійному мовленні педагога.
6. Розряди займенників. Нормативність займенника.

Завдання 1. Складіть і запишіть таблицю поєднання числівників з іменниками.

Завдання 2. Поділіть подані числівники на семантичні групи, обґрунтуйте виділення кожної. Числівники поєднайте з іменниками.

Десята, одна десята, десятеро, один, кількасот, одна друга, дві цілих п'ять десятих, п'ятнадцятеро, двісті дев'яносто два, кільканадцять, декілька, сімдесят, нуль цілих сім десятих, кількадесят, двадцятеро.

Завдання 3. Запишіть числа, позначені цифрами, словами, надавши їм відповідної граматичної форми. З чотирма словосполученнями складіть речення.

Із 937 випускник школа; 352852 ордени і медалі; 1787 центнер; на 1378 куц; 1765 студентам; у 24 аудиторія; 678 квартира; 1990 гривнями; 7,35 кілограми; 2007 роки.

Завдання 4. Запишіть числівники, позначені цифрами, у формі родового, давального й орудного відмінків у поєднанні з іменниками, наведеними в дужках. З трьома відмінковими формами складіть речення.

3 (вчитель, вихователька), 3 (ручка), 4(сестра), 4 (учень, учениця), 8 (львів'янин), кільканадцять (пташеня), 10 (вчителі), 478 (газета), 0,5 (город), 3/4 (місто), 15 (парта) 2 (ножиці), півтора (година), 7-й (річниця), 3,5 (кілометр), 24 (зошит), 1,5 (метр), 5,7(кілограм), 12,4(кілометр), 9,8(відстань), 8,4 (площа), 19(кошеня), 30(діти), 7(ворота), 16(кріль), обидва(хлопець), обидві(дівчина).

Завдання 5. Провідмініяйте числівники з іменниками, записуючи цифри словами.

765 шкіл, 241 лінійка, 1838 стільців, 5,76 гектара, 30-ро дітей, півтора літра, 25-й завідувач, кільканадцять дівчат, 73 ляльки, 8 журналів, 2 наради, 4 учні, 17 вихованців.

Завдання 6. Прочитайте текст, выпишіть числівники, виконайте їх повний морфологічний аналіз.

Спосіб приготування торта «Полуничка»

Для отримання прісного тіста охолоджуєте 2 пачки маргарину і перетираєте його з 120 грамами борошна до отримання крихти. Додаєте 1 яєчний білок і замішуєте тісто. Охолоджуєте 20 хвилин. Для бісквітного тіста 2 яйця збиваєте з цукром до отримання піни. Перемішуєте з 30 грамами борошна і какао. Прісне тісто розкачує в тонкий корж, викладаєте в намазану маргарином форму, посипаєте горіхами, зверху викладаєте бісквітне тісто. Випікаєте при 200 ° С до тих пір, поки бісквіт не почне пружинити при дотику. Охолоджуєте.

Для отримання крему збиваєте 0,5 пачки масла, 0,5 банки згущеного молока, 1 упаковочку ванільного цукру до однорідної маси. Готуєте желе відповідно до інструкції на упаковці. На готовий напівфабрикат додаєте шар готового масляного крему, розкладаєте 15 нарізаних навпіл полуничок. Заливаєте приготованим желе,

охолоджуєте кожен шар до затвердіння. На готове желе додайте малюнок розтопленим шоколадом. Смачного!

Завдання 7. Прочитайте речення, визначте числівники, їх розряд за значенням та граматичними ознаками.

1.Летіли галки і побачили палки. Якщо на кожную палку сяде одна галка, то для однієї галки не вистачить палки. Якщо на кожную палку сяде по дві галки, то одна з палок залишиться без галок. Скільки було галок і скільки було палок?(3 палки, 4 галки) 2.Два автомобілі їхали по шосейній дорозі і проїхали 120 км. Скільки кілометрів проїхав кожний автомобіль? (120 км) 3.Двоє батьків і двоє синів поділили між собою порівну 30 грн., причому кожен одержав по 10 грн. Як це могло трапитись? (3 особи: батько, син, внук) 4. Який знак треба поставити між записаними цифрами 2 і 3, щоб мати число більше за 2, але менше за 3?(кому) 5. Один учень писав про себе: «...Пальців у мене двадцять п'ять на одній руці, стільки ж на другій, на ногах десять...» Чому він такий потворний?(учень після числа 20 не поставив двокрапку) 6.Швачка має кусок сукна 18 м і щодня відрізає по 3 м. На який день вона відріже останній раз?(на п'ятий) 7. Летіла група качок. Одна попереду, дві позаду; одна позаду і дві попереду; одна між двома і три в ряд. Скільки летіло качок?(летіли одна за другою 3 качки) 8. Розділити 10 апельсинів порівну між 12-ма особами, при умові, що різати кожний апельсин можна не більш як на 3 рівні частини.(6 апельсинів ріжемо навпіл, а кожен з решти на 3 рівні частини, потім даємо кожній особі по половині і третині апельсина) 9. На дереві сиділо 6 горобців. Стрілець, вистріливши, влучив у двох із них. Скільки горобців залишилося на дереві? (жодного, всі інші полетіли)10. Пішов батько з чотирма синами в ліс по ягоди. Батько знайшов 45 ягід тоді, коли жодний з його синів, не знайшов жодної ягоди. Роздав батько всі зібрані ним ягоди дітям і всі знову розійшлися по лісу. Коли зібралися йти додому, виявилось, що один із синів знайшов ще стільки ягід, скільки одержав від батька, другий знайшов 2 ягоди, третій дві з'їв, а четвертий, не знайшовши жодної, з'їв половину того, що одержав від батька, після чого виявилось, що в усіх ягід стало порівну. Скільки ягід дав батько кожному з синів?(5,8,12,20)

Практичне заняття №8

Тема: Вироблення практичних умінь – складання статистичного звіту.

План

1. Вимоги до оформлення звіту.
2. Основні види звітів.
3. Мовні особливості написання звіту
4. Вимоги до написання статистичних звітів.
5. Види звітів у професії педагога.

Завдання 1. Порівняйте тексти поданих звітів. Проаналізуйте мовні особливості поданих текстів, вкажіть на стилістичну особливість кожного з них. Подайте свій варіант звітів.

Звіт

про II етап Всеукраїнський конкурсу-захисту
науково-дослідницьких робіт учнів-членів

Малої академії наук України (Львівська область)

У I етапі конкурсу-захисту Малої академії наук України у Львівській області взяли участь 145 учнів 8-11 класів.

До участі у II етапі було допущено 98 учнів загальноосвітніх шкіл Львівської області.

На розгляд журі було подано 98 науково-дослідницькі роботи учнів-членів Малої академії наук України у Львівській області у відділенні літературознавства, фольклористики, мистецтвознавства.

У межах другого етапу конкурсу-захисту проводилось оцінювання навальних досягнень учнів із базової дисципліни та захист науково-дослідницьких робіт.

У роботі журі конкурсу взяли участь 25 науково-педагогічні працівники із 18 навчальних закладів та установ Львівської області.

Результати конкурсу зведені у таблиці.

Кількість переможців у відділенні літературознавства,
фольклористики, мистецтвознавства

№	Район(місто)	Мистецтво знавство	Літератур. творчість	Фолькло ристика	Українська мова	Всього
1	Бродівський	-	-	1	3	4
2	Городоцький	2	-	1	2	5
3	Дрогобицький	-	4	-	5	9
4	Жовківський	2	2	-	5	9
5	Золочівський	-	2	-	3	5
6	Миколаївський	-	-	1	4	5
7	Пустомитівський	-	-	2	5	7
8	Перемишлянський	1	-	3	2	6
9	Самбірський	-	1	-	3	4
10	Сколівський	-	-	1	4	5
11	Яворівський	-	2	-	3	5
12	М.Львів	3	5	2	8	18
	ВСЬОГО	8	16	11	47	82

Голова журі

Калиненко М.Т.

Звіт

Про педагогічну практику з 20.02.13 до 22.03.13
студентки Педагогічного коледжу І. П. Ковальчук

Педагогічну практику проходила в Львівському навчально-виховному комплексі „спеціалізована школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад” з 20 лютого до 23 березня 2013 року. Практику проходила у 3 класі, класним керівником якого є Федірко Тетяна Михайлівна. Вчителька має великий стаж роботи, високу фахову й методичну підготовку.

У школі було створено всі умови для проходження практики. Під час практики провела 30 контрольних уроків і 15 уроків, які спеціально не оцінювалися. Усі уроки були обговорені з учителем і методистом. Виконуючи обов'язки вчителя 3 класу я проводила уроки з читання, математики, рідної мови, природознавства, трудового навчання, логіки, основ здоров'я за розкладом. Крім цього, провела безліч

позакласних заходів, таких як: „З кольорами я дружу”, „Найрозумніший”, „Славний козацький рід”, „Подорож до країни ввічливості”, „Голос природи серцем слухати навчись” та інші.

В період проходження практики спостерігала і аналізувала роботу вчителя та діяльність учнів під час уроків та в позаурочний час. За цей час допомагала вчителю виготовляти наочні матеріали до уроків, перевіряти зошити та щоденники, а також допомагала на уроках учням, які відставали в навчальні від інших. На перервах проводила з дітьми хвилинки-цікавинки та рухливі ігри для розвитку в учнів уваги, мислення, пам'яті, спритності та витривалості. Також здійснювала виховні бесіди, конкурси, екскурсії.

В моїй роботі спостерігались деякі труднощі, адже я виконувала обов'язки вчителя, а це велика відповідальність за те, щоб дати учням знання, доступні для їх розумового, фізичного і психічного розвитку. Але найтяжчим мені здалося проведення виховного заходу. Адже потрібно було чітко розробити план його проведення, роздати учням слова, прослідкувати, щоб вони їх вивчили, а потім правильно, цікаво і красиво провести свято, тому що захід планувалося провести за участю усіх учнів початкової школи.

На мою думку, ця педагогічна практика для мене дуже корисна, тому що сприяла формуванню і закріпленню інтересу до професії вчителя, а також формуванню педагогічних здібностей. Ефективності роботи в класі сприяло те, що я змогла знайти спільну мову з дітьми – це вважаю найбільшим своїм досягненням, здобутим під час проходження практики.

Недоліки в навчально-виховній роботі вчителя я не помічала. Тетяна Михайлівна добре вміє організувати клас до роботи, вміло керує дисципліною, цікаво, доступно і зрозуміло пояснює навчальний матеріал, при цьому використовуючи наочність, враховує вікові та індивідуальні особливості учнів, а також вміє зацікавити і залучити до роботи кожного учня в класі.

23.03.2015р.

Студентка

І. П. Ковальчук

Завдання 3. Напишіть індивідуальний звіт про виконану роботу.

Завдання 4. Напишіть статистичний звіт про успішність Вашої групи за I (II) семестр цього навчального року.

Практичне заняття №9
Тема: Іменні частини мови
Модульний контроль знань